

Gemeente Assen

Erfgoedvisie 2023-2027

Een leidraad voor erfgoedbeleid

Voorwoord

Wanneer ik rondwandelen of fietsen in Assen zie ik hoe mooi onze gemeente is en hoeveel mensen daar van genieten. Assen is een prachtige gemeente met een rijke historie, maar ook modern en levendig. Erfgoed speelt een belangrijke rol, omdat het herinnert aan hoe Assen is ontstaan, aan al die generaties inwoners die zich voor Assen hebben ingezet en hun sporen hebben nagelaten. Van eeuwen geleden, maar ook uit recente periodes.

Bij erfgoed denk ik zelf aan mijn eigen woonomgeving in de omgeving van het Asserbos. In Assen hebben we een unieke situatie met een historisch bos, gelegen midden in de stad. Elke dag mag ik mijn twee honden uitlaten in dit prachtige bos dat gelukkig steeds meer op adequate wijze wordt onderhouden om het te bewaren voor ons nageslacht.

Het is belangrijk om erfgoed te bewaren, maar vooral om het ook zodanig te presenteren dat zoveel mogelijk mensen ervan kunnen blijven genieten. Een pand dat bijvoorbeeld door verbouwingen is aangetast of gesloopt, is weg voor de eeuwigheid. Een belangrijke taak van de gemeente is het zorgvuldig omgaan met erfgoed en het duurzaam behoud ervan. Maar ook om aan te sluiten bij de veranderingen van deze tijd.

Niet alleen is het hebben van een rijke geschiedenis belangrijk, maar ook dat we de geschiedenis kennen en over kunnen dragen aan toekomstige generaties. Het vertelt ons waar we vandaan komen en dus wie we zijn, erfgoed verbindt ons en maakt ons trots op waar we wonen en leven.

Mijn doel is om erfgoed meer aandacht te geven bij alle opgaven binnen onze gemeente. Vooral ook waar de link met erfgoed misschien niet meteen voor de hand ligt. Deze erfgoedvisie legt de hoofdlijnen van ons erfgoedbeleid vast. Het uitvoeren daarvan kunnen wij niet alleen. De samenwerking met erfgoedorganisaties, hun kennis en ervaring, is daarom erg belangrijk. Niet alleen vanuit de gemeente, maar samen met inwoners en partners!

Bert Jan ten Oever
Wethouder erfgoed

In 1957 werd in de Gouverneurstuin de basis gelegd voor het Verkeerspark Assen. De iconische verkeerstoren is gerestaureerd en in 2021 teruggeplaatst.

Samenvatting

In deze erfgoedvisie verwoorden we waar we naar toe willen werken bij ons erfgoedbeleid. Ons streven is om de waarde en kracht van erfgoed voor Assen beter te benutten. Erfgoed wordt in deze visie dan ook in de breedste zin van het woord behandeld. Of het nu gaat om monumentale gebouwen, historische voorwerpen of verhalen.

Het is ons doel om erfgoed een nuttige, betekenisvolle en verrijkende rol bij de ontwikkeling van Assen te geven. Dit willen we doen door erfgoed te koppelen aan andere beleidsopgaven en de verbinding te leggen met inwoners, ondernemers en organisaties. Om dat te bereiken versterken we onze samenwerking, benutten we de aanwezige kennis en ervaring in onze gemeente en stimuleren we nieuwe initiatieven. Aansprekende en vernieuwende ideeën om erfgoed voor een breed publiek te presenteren juichen we toe. We vinden het belangrijk dat iedere inwoner daar op zijn of haar eigen wijze aan kan bijdragen.

Onze omgevingsvisie gebruiken we als richtinggevend kader voor deze erfgoedvisie. Daarmee leggen we een verbinding met de daarin beschreven maatschappelijke opgaven en kernkwaliteiten van Assen. We gaan daarin een stap verder door erfgoed een meer prominente rol te geven. Deze erfgoedvisie is daarmee het vertrekpunt om ons erfgoedbeleid inhoud te geven en zo perspectief te bieden aan iedereen die zich op de één of andere wijze inzet voor het erfgoed van Assen.

Een eind negentiende eeuw in neoclassicistische stijl gebouwd winkelpand met bovenwoning. De historische uitstraling draagt bij aan een aantrekkelijk winkelgebied.

1 Inleiding

Assen is een unieke plek in Nederland. Rijk aan erfgoed en met een belangrijke rol in de geschiedenis van Drenthe. In de Biografie van Assen (2022) schetsen we de ontwikkeling van Assen in vogelvlucht. Van een klein gehucht langs de Drentsche Aa, de grondlegging van het klooster en de vestiging als bestuurlijk hart van Drenthe tot een groeiende en multiculturele stad van groene wijken.

Assen is volop in ontwikkeling. Het aanzicht van stad en buitengebied verandert daardoor continu. Dit vraagt om slagvaardig beleid om erfgoed toekomstbestendig te maken. Deze visie is het vertrekpunt van ons erfgoedbeleid. We bepalen op hoofdlijnen hoe we erfgoed meer aandacht gaan geven als gemeente. Deze visie is daarom geen inventarisatie of naslagwerk van het erfgoed van Assen. Daarvoor zijn andere bronnen beschikbaar.

In dit hoofdstuk starten we met een toelichting op waarom we deze visie ontwikkelen, waar we vandaan komen en waar we naar toe willen.

Wat is erfgoed?

Erfgoed is dat wat een samenleving de moeite waard vindt om te bewaren en door te geven aan volgende generaties. Erfgoed is overal aanwezig: in musea bijvoorbeeld of in historische binnensteden en in het landschap. Maar ook in de bodem of onder water, in tradities en verhalen. Erfgoed heeft de kracht om mensen samen te brengen. Die kracht bestaat vooral uit persoonlijke herinneringen aan gebouwen of plekken. Die maken dat inwoners zich betrokken voelen bij hun stad, dorp of wijk – en zich daar thuis voelen.

Doorgaans worden drie soorten erfgoed onderscheiden: onroerend, roerend en immaterieel erfgoed¹. Onder het onroerend erfgoed vallen onder meer gebouwen, objecten en waardevolle landschappen. Voorbeelden in Assen zijn De Brink, landgoed Overcingel en het hunebed bij Loon. Roerend erfgoed is alles wat verplaatsbaar is, zoals de collectie van het Drents museum of de aktes in het Drents Archief. Tot slot zijn er verhalen, tradities of dialecten. Dit wordt immaterieel erfgoed genoemd. Een voorbeeld hiervan is het jaarlijkse TT-festival in Assen.

In deze visie vatten we alles wat door mensenhanden is gemaakt samen onder de noemer *erfgoed*. Daarmee bedoelen we alles wat we in Assen uit het verleden hebben geërfd en wat van historische waarde is, of kan zijn, voor het culturele kapitaal van Assen.

Waarom deze erfgoedvisie?

Om te beginnen hebben we nu geen gemeentelijke erfgoedvisie. Daardoor ontbreekt het aan een beleidskader waarin we hebben vastgelegd waar we als gemeente op willen inzetten. De afgelopen jaren waren we als gemeente dan ook meer volgend dan sturend, zodat erfgoed niet de aandacht heeft gekregen die het verdient. Dat is een gemiste kans in een gemeente rijk aan erfgoed².

De behoefte aan een erfgoedvisie is alleen maar groter geworden door nieuwe ontwikkelingen in en rond Assen, zoals de woningbouwopgave of energietransitie. Erfgoedbeleid is nodig om daarin de goede stappen te ondernemen. Het ontwikkelen van een erfgoedvisie is dan ook één van de afspraken bij het vaststellen van onze omgevingsvisie (2021)³. Ook in onze cultuurnota (2020) hebben we dit al als doelstelling opgenomen.

Een tweede reden is dat we door het ontbreken van erfgoedbeleid onvoldoende betrokken zijn geweest bij erfgoedpartijen in Assen en daarbuiten. Organisaties en overheden zetten zich actief in voor erfgoed in Assen en hebben hun doelstellingen vastgelegd in visies. Zij zorgen er mede voor dat erfgoed blijft behouden in Assen, bijvoorbeeld door het te restaureren of te presenteren aan een breed publiek. Deze partijen krijgen daarbij ook te maken met de gemeente. Ze hebben daarom belang bij een gemeente die meepraat, meedenkt en ondersteunt waar het kan, liefst in een vroegtijdig stadium. Een gemeentelijke visie op erfgoed helpt om de samenwerking met deze partijen te versterken.

Een derde reden is dat erfgoed een steeds belangrijker thema voor gemeenten wordt. Waar het eerder vooral ging om investeren in erfgoed zelf en de kwaliteit van erfgoedzorg, is er de afgelopen vijftien jaar een ander perspectief op erfgoed gekomen. Daarbij gaat het niet alleen om een historisch gebouw, voorwerp of traditie, maar vooral ook om de verschillende betekenissen en het gebruik ervan.

Eén van de aanleidingen voor deze omslag is het Verdrag van Faro (2005)⁴. Erfgoed heeft sindsdien een veel prominentere rol gekregen voor niet alleen de ruimtelijke, maar ook de sociaal-maatschappelijke ontwikkeling. Het sluit aan bij de doelstellingen van ons bestuursakkoord *Dichtbij en daadkrachtig* (2022) waarin onze aandacht uitgaat naar een gemeentelijke organisatie die in dienst staat van inwoners, ondernemers en organisaties. Nieuwe initiatieven waarbij iedereen kan meedoen

¹ De publicatie *'Eenheid en verscheidenheid'* (2014) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed geeft inzicht in de verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende erfgoed domeinen, en schetst de maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de manier waarop we erfgoed waarderen.

² Op de gemeentelijke monumentenkaart staan alle Rijks-, provinciale en gemeentemonumenten gerangschikt inclusief verdere informatie.

³ In een omgevingsvisie benoemt elke gemeente haar ambities en beleidsdoelen vanuit een samenhangend perspectief op ruimte, milieu, natuur en landschap, water, verkeer en vervoer en cultureel erfgoed. Daarmee wordt ook richting gegeven aan ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken en recreatie.

⁴ Het Verdrag van Faro (Raad van Europa, 2005) draagt de titel *De Waarde van Cultureel Erfgoed voor de Samenleving*. De bepalingen van het verdrag zijn geen juridische verplichtingen, maar een oproep tot beleidsvorming. Ondertussen hebben 23 lidstaten het Verdrag geratificeerd.

en praktische oplossingen dichterbij worden gebracht moedigen we aan. We zien voor onszelf een rol om erfgoed te behouden en te versterken. Dat vraagt om een visie waarin we vastleggen hoe we erfgoed willen benutten voor een constructieve, betekenisvolle en verrijkende bijdrage aan de ontwikkeling van Assen.

Wat doen we al?

De kern van de werkzaamheden bestaat momenteel uit onze wettelijk taken. De gemeente is het bevoegd gezag voor het verlenen van monumentenvergunningen voor gebouwd erfgoed (rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten), beschermde historische buitenplaatsen en archeologisch erfgoed, voor zover niet beschermd door de Rijksoverheid of provincie. We beoordelen vergunningaanvragen en toetsen die aan ons algemene beleid. Daarbij raadplegen we bronnen als de cultuurhistorische waardenkaart van Assen of we leggen een aanvraag voor aan onze Commissie ruimtelijke kwaliteit. Bij gebiedsvisies bijvoorbeeld, of de herbestemming van monumentale gebouwen, is behoud van erfgoed dan ook onderdeel van de besluitvorming.

Daarnaast ondersteunen we organisaties die zich inzetten voor historisch onderzoek, archivering of educatie. Voorbeelden zijn het Drents Museum, het Drents Archief en de Asser Historische Vereniging. Ook dragen we bij aan de organisatie van de jaarlijkse Open Monumentendag en het ondersteunen van initiatieven waarbij het verleden van Assen een rol speelt. Bij deze voorbeelden gaat het om een maatschappelijk belang om erfgoed te ontsluiten voor een brede groep inwoners, maar ook bezoekers van Assen. Onze inzet draagt daarmee bij aan het verbinden van inwoners met hun omgeving en het vergroten van de toeristische aantrekkelijkheid van Assen. In verschillende beleidsvisies, zoals op het vlak van cultuur of marketing, is er dan ook aandacht voor de kansen die erfgoed biedt.

Bij het archeologisch beleefpunt in de buurtschap Schieven komen wandelaars en fietsers meer te weten over de vroegste geschiedenis van Assen.

Waar willen we naar toe?

We willen erfgoed een prominentere plek geven in ons beleid. Deze visie is daarvoor ons vertrekpunt. Wat al goed loopt, dat zetten we voort. Waar nieuwe kansen liggen, daar gaan we mee aan de slag. Daarvoor versterken we de samenwerking met inwoners, de erfgoedsector en medeoverheden. Daarnaast leggen we een koppeling met ons andere beleid. Vervolgens formuleren we een aantal ambities en zetten we de komende jaren een aantal acties in gang. In de volgende hoofdstukken gaan we daar verder op in. Over een aantal jaar willen we hiermee de eerste resultaten behalen en deze terugkoppelen met inwoners, organisaties en medeoverheden. Dat is voor ons het eerste ijkmoment om te bepalen of we op de goede weg zitten.

Op de langere termijn willen we dat erfgoedbeleid een vast onderdeel is van onze organisatie. Daarvoor hebben we de ambtelijke capaciteit uitgebreid, zodat we meer kennis in eigen huis hebben en ons netwerk gaandeweg kunnen versterken. Onze samenwerking met partijen in en buiten Assen is versterkt en leidt tot nieuwe initiatieven.

We voldoen aan de uitvoering van onze wettelijke taken op het gebied van archeologie, monumenten, cultuurlandschap en archivering. Historisch waardevolle gebouwen bieden we toekomstperspectief door onder meer restauratie, herbestemming en verduurzaming te stimuleren. Erfgoed wordt vroegtijdig bij ruimtelijke opgaven betrokken, eventueel aangevuld met maatschappelijke opgaven zoals het versterken van leefbaarheid.

Het erfgoed van Assen is aangevuld en verbreed met nieuwe waardevolle gebouwen, objecten en verhalen. Inwoners en andere partijen worden betrokken bij het maken van keuzes daarin. Inwoners en bezoekers beleven erfgoed op verschillende, vernieuwende en aansprekende manieren. Daarbij is vooral aandacht voor jonge generaties. We hebben daarom extra aandacht voor erfgoed als thema voor educatie, kunst en cultuur.

Leeswijzer

- In hoofdstuk twee wordt ingegaan op de samenwerking met partijen die betrokken zijn bij het erfgoed in Assen en daarbuiten. We brengen in beeld waar kansen voor samenwerking liggen.
- In hoofdstuk drie behandelen we erfgoed in samenhang met andere beleidsonderwerpen. We lichten toe waar we koppelkansen zien voor ons erfgoedbeleid.
- In hoofdstuk vier formuleren we onze visie op erfgoed. We lichten aan de hand van ambities toe waar we voor willen staan als het om het erfgoed van Assen gaat. Die ambities baseren we op de aanknopingspunten uit de voorgaande hoofdstukken.
- In hoofdstuk vijf vertalen we de visie naar een aantal acties. Met dit actieplan gaan we de komende jaren aan de slag.

Met hulp van vrijwilligers heeft landschapsbeheer Drenthe in 2021 een 19e-eeuwse tuin van de Asser landschapsarchitect Roodbaard hersteld.

2 Samenwerking met anderen

Als het om erfgoed gaat werken verschillende partijen, elk vanuit een eigen invalshoek, om erfgoed in goede staat te houden en te presenteren voor een breed publiek. Het gaat onder meer om eigenaren van monumenten, musea, beheerders van collecties, archeologen, belangenverenigingen, professionals in de erfgoedsector en overheden. Zij beschikken over onschatbare kennis en ervaring. Door de samenwerking met hen te versterken weten we beter wat er speelt en hoe we daar als gemeente een ondersteunende rol bij kunnen bieden. Wat vinden inwoners, erfgoedsector en overheden belangrijk als het gaat om erfgoed en welke aanknopingspunten zien we voor ons erfgoedbeleid?

Inwoners

We hebben ons stadspanel⁵ en onze kinderraad⁶ gevraagd wat ze belangrijk vinden als het om het erfgoed van Assen gaat. Associaties die het meest worden genoemd zijn: 'Thuis voelen in eigen stad', 'beschermen van het cultuurlandschap' en 'doorgeven van de stad aan jongere generaties'. De landgoederen, het Asserbos, het historisch hart en het landschap rond de stad worden vooral gewaardeerd. Ze willen dit erfgoed dan ook graag behouden en vinden het daarom jammer dat veel erfgoed in de loop der jaren is verdwenen. Vooral bepaalde straten en gebouwen worden gemist. Persoonlijke herinneringen spelen daar een grote rol in. Die herinneringen zijn voor eenieder anders, maar hebben ook veel met elkaar gemeen. Overeenkomsten zijn herinneringen aan de jeugdijaren, het opgroeien in Assen en het zien veranderen van hun woonomgeving.

⁵ De gemeente Assen heeft een digitaal stadspanel. Iedere inwoner kan deelnemen. Het stadspanel telt ruim 2500 leden die een aantal keer per jaar een korte vragenlijst over een actueel onderwerp in de stad krijgen voorgelegd. De uitkomsten geven informatie over wat er leeft in de stad en worden onder meer gebruikt bij het opstellen van beleidsvisies.

⁶ De kinderraad van Assen bestaat uit ruim dertig kinderraadsleden en 1 kinderburgemeester. De raad wordt samengesteld met kinderen van alle basisscholen. In de vergaderingen wordt inhoudelijk over verschillende actuele onderwerpen gesproken.

Inwoners voelen zich verbonden met Assen omdat ze trots zijn op hun wijk, stad of dorp. Een meerderheid vindt dat erfgoed karakter geeft aan Assen. Ze vinden het daarom belangrijk om niet alleen in te zetten op behoud, maar ook op ontwikkeling. Bijvoorbeeld door erfgoed vaker te benutten voor toeristische promotie of lesprogramma's. Aan de andere kant worden ook bedreigingen genoemd, zoals de herstructurering van woonwijken en grootschalige energieopwekking in het buitengebied. De gemeente zou daar meer aandacht voor moeten hebben.

Het stadspanel is gevraagd waar de gemeente voorrang aan moet geven. De meesten vinden dat de gemeente moet ingrijpen als erfgoed dreigt te vervallen of verdwijnen. Daarnaast is een grote meerderheid voor het toegankelijker maken van erfgoed voor alle inwoners, het ondersteunen van partijen die zich daarvoor inzetten en het stimuleren van evenementen met een historisch thema. Ook het stimuleren van erfgoededucatie, zorgen voor een toegeruste organisatie en kennis opdoen bij anderen worden genoemd als onderwerpen waar de gemeente meer aandacht aan zou moeten geven.

Erfgoedsector

Veel organisaties in Assen en Drenthe zetten zich zonder winstoogmerk in voor het maatschappelijk belang van erfgoedbehoud. Voorbeelden van organisaties waar de gemeente mee samenwerkt zijn het Drents Archief, Het Drentse Landschap, Drents Museum en de Asser Historische Vereniging. Met hen hebben we afspraken gemaakt over onder meer het beheren van het gemeentearchief, het versterken van het cultuuraanbod of het beheer van historisch groen. Daarnaast zijn er tal van bedrijven die zich hebben gespecialiseerd in restauraties of het herbestemmen van gebouwd erfgoed. Al deze partijen zijn niet alleen onmisbaar voor het beschermen en versterken van het erfgoed, maar voor de ontwikkeling van Assen in het algemeen.

We hebben veel gedeelde belangen en als het aankomt op onze rol als gemeente dan is dat om hun kennis en ervaring goed te benutten. Om overheden op weg te helpen doet het Drentse erfgoedberaad in hun Erfgoedmanifest (2022) twaalf aanbevelingen voor bestuurders en beleidsmakers⁷. Hierin geven ze aan waar kansen liggen en hoe deze verzilverd kunnen worden. Vanuit hun kennis en ervaring wil de sector laten zien wat zij kunnen betekenen voor overheden. De strekking is dat behoud van het erfgoed van Drenthe geen vanzelfsprekendheid is, maar vraagt om voortdurende zorg.

De sector verwacht van overheden onder meer vlotte procedures, betrokkenheid bij erfgoed en het benutten van kennis en ervaring. Kern van het manifest is het ondersteunen van de erfgoedsector met de mogelijkheden die een overheid daarvoor ter beschikking heeft of stelt. Dat vraagt in de eerste plaats om een overheid die erfgoedbeleid ontwikkelt en daarin investeert. Daarvoor is krachtig beleid en een oplossingsgerichte ondersteuning van de overheid nodig.

De erfgoedsector benadrukt het belang van een lange termijnvisie als antwoord op de opgaven die er zijn en nog komen. Om die reden hechten ze veel belang aan een soepel planologisch proces en voldoende middelen. Niet alleen om het bestaande erfgoed te behouden, maar vooral ook niet-beschermd erfgoed te kunnen beschermen. Een betere samenwerking tussen de gemeente en erfgoedorganisaties helpt om vroegtijdig verval te signaleren en oog te hebben voor onderbelichte periodes uit ons verleden. Een platform als het Drents Erfgoedberaad staat gemeenten ter beschikking voor ondersteuning. Daarnaast hecht de sector belang aan het betrekken van een breed publiek bij

⁷ Op hoofdlijnen komt het Erfgoedmanifest overeen met het Erfgoedpamflet dat is opgesteld naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Het pamflet is een initiatief van drie koepelorganisaties en twee onderwijsinstellingen uit het erfgoedveld: Federatie Instandhouding Monumenten, Erfgoedplatform van Kunsten '92, GA-Platform Restauratie, Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen en de Erfgoed Academie.

erfgoed. Organisaties willen jong en oud een andere blik op hun omgeving bieden en daarmee bijdragen aan hun maatschappelijke betrokkenheid. Samenwerking met andere organisaties en overheden is daarbij het vertrekpunt. Ze willen daarmee niet alleen het draagvlak onder inwoners vergroten, maar ook bijdragen aan het aantrekken van bezoekers uit binnen- en buitenland. Digitalisering wordt gezien als een middel en kans om het verleden op een aantrekkelijke en toegankelijke wijze te presenteren. Een blijvend aandachtspunt is het werven van vrijwilligers en gespecialiseerd personeel. Vrijwilligers zijn cruciaal omdat ze onder meer zorgen voor het verlagen van de lasten voor erfgoedorganisaties. Zo dragen ze er mede toe bij dat erfgoed toegankelijk en betaalbaar kan blijven voor een breed publiek. Daarnaast zorgen vrijwilligersfuncties voor het betrekken van inwoners bij de samenleving. Een vrijwilligersfunctie kan bijvoorbeeld leiden tot een leer- en werktraject of een betaalde functie.

Het digitaliseren en presenteren van historisch materiaal, zoals hier in het Drents Archief, draagt er toe bij dat erfgoed bij een groter publiek onder de aandacht komt.

Overheden

De Rijksoverheid besteedt meer aandacht aan de gezamenlijke geschiedenis en het toegankelijk maken daarvan voor iedereen. Dit wordt onder meer bevorderd door in te zetten op een goede regionale spreiding van het cultuuraanbod en extra investeringen in cultuurparticipatie. In het coalitieakkoord *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst* (2021) wordt dan ook gewezen op het wezenlijke belang van cultuur voor de samenleving.

De bescherming van het erfgoed legt de Rijksoverheid zoveel mogelijk bij de erfgoedsector zelf. Dit met het vertrouwen dat de sector voldoende kennis, deskundigheid en betrokkenheid heeft om de zorg voor erfgoed in de praktijk waar te maken. Daar waar ondersteuning nodig of gewenst is speelt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een belangrijke rol. De RCE voert wet- en regelgeving en erfgoedbeleid uit die het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de dienst samen maken. Daarnaast ontwikkelen ze praktisch toepasbare kennis en geven ze advies over rijksmonumenten, landschap & leefomgeving, archeologie en roerend erfgoed⁸. In de visie *Onze*

⁸ Cijfers over Rijksmonumenten, provinciale en gemeentelijke monumenten zijn te vinden op de Erfgoedmonitor. Met de Erfgoedmonitor geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed inzicht in de ontwikkeling en staat van het erfgoed in Nederland. Een vaste set van indicatoren op het gebied van archeologie, gebouwde monumenten, historisch landschap en musea en collecties wordt periodiek gemeten. Hiermee worden trends en ontwikkelingen in de tijd zichtbaar gemaakt.

toekomst een verleden geven en ons verleden een toekomst (2020) richt de RCE zich op samenwerking voor een goede erfgoedzorg en de kracht van erfgoed bij grote maatschappelijke opgaven. De doelstelling is om overheden, eigenaren en organisaties in staat te stellen hun rol in die erfgoedzorg te vervullen. Vanuit het Rijk worden kansen geboden waar Assen meer van kan profiteren. Zo komen er onder meer middelen voor erfgoed beschikbaar en ontwikkelt het RCE instrumentarium en informatie. Een voorbeeld is een transformatiekader voor erfgoed. De gedachte achter dit kader is om erfgoed vroegtijdig mee te nemen, bijvoorbeeld bij een gebiedsvisie. Dit draagt bij aan een integraal ontwerp, hoge omgevingskwaliteit en het behoud van erfgoedwaarden.

De provincie Drenthe heeft haar ambities ten aanzien van erfgoed beschreven in de nota *Cultuur om te delen* (2021-2024). De provincie legt daarin het accent op brede betrokkenheid en toegankelijkheid van cultuur voor zoveel mogelijk doelgroepen. Initiatieven op het snijvlak van participatie en maatschappelijke opgaven worden gestimuleerd. Daarmee wil de provincie bereiken dat verschillende generaties met Drenthe verbonden blijven.

Drenthe is daarnaast één van de twee provincies in Nederland die een lijst met provinciale monumenten hebben vastgesteld. De provincie beschouwt het beschermen van monumentale gebouwen en objecten dan ook als een belangrijke taak. De samenwerking met gemeenten wordt daarbij als cruciaal gezien. Niet alleen als het gaat om ruimtelijke opgaven, maar vooral ook om erfgoed in te zetten voor cultuurprojecten.

Belangrijke aanknopingspunten

- Inwoners waarderen het erfgoed van Assen en zien het als taak van de gemeente om dit te beschermen en versterken.
- Een grotere betrokkenheid van inwoners, in het bijzonder jongeren, bij erfgoed draagt bij aan een breder begrip en stimuleert ideeën en projecten van inwoners.
- De aanbevelingen uit het Erfgoedmanifest Drenthe bieden een goede basis voor het ontwikkelen van erfgoedbeleid, te starten met een betere samenwerking met de sector.
- In Assen en daarbuiten is veel kennis en ervaring over erfgoed aanwezig die de gemeente beter kan benutten.
- Overheden hebben fondsen beschikbaar voor de instandhouding en ontwikkeling van erfgoed, waar niet alleen eigenaren van erfgoed van kunnen profiteren.
- Bij overheden, en daaraan verbonden organisaties, is veel expertise aanwezig waarvan de gemeente kan profiteren bij het ontwikkelen en uitvoeren van erfgoedbeleid.

De voormalige graansilo is één van de weinige restanten van industrieel erfgoed in Assen. Het gebied wordt ontwikkeld tot een nieuwe woonwijk, met de graansilo als markant herkenningspunt.

3 Koppeling met beleidsthema's

Erfgoed speelt een rol bij de ontwikkeling van Assen. Voorbeelden zijn gebiedsplannen, een cultuurnota of een visie op de vrijetijdseconomie. Binnen de gemeente worden projecten steeds vaker integraal opgepakt zodat ook steeds vaker nagedacht wordt over het behouden van bijvoorbeeld een historisch straatbeeld, het herstel van historische landschapselementen of het ontwikkelen van recreatieve routes met een historisch thema.

Omdat we erfgoedbeleid gaan ontwikkelen, brengen we eerst een aantal koppelkansen met ander beleid in beeld. In dit hoofdstuk wordt de koppeling gelegd tussen erfgoed en een vijftal beleidsthema's: cultuur, stedenbouw, landschap, economie en duurzaamheid.

Cultuur

Kern van ons cultuurbeleid is dat cultuur een belangrijke maatschappelijke functie heeft. Het maakt nieuwsgierig en draagt daarmee bij aan begrip en verbinding, zowel bij degenen die zijn opgeroed in onze gemeente als nieuwkomers. We vinden het belangrijk dat iedereen zich thuis voelt in zijn of haar buurt, wijk of dorp. Herinneringen aan vroeger dragen bij aan een gevoel van verbondenheid met Assen. Die herinneringen geven betekenis en waarde aan erfgoed, en zijn dus ook een reden voor het beschermen ervan. Overal in onze gemeente zijn gebouwen, plekken en verhalen te vinden die inwoners koesteren. Er liggen daarom kansen om inwoners meer te betrekken bij het erfgoed van hun wijk of gemeente. Bijvoorbeeld door de verhalen van een wijk op te halen, samen met inwoners te bepalen wat we beschermen en activiteiten met een historisch thema te organiseren. Het is een middel om niet alleen fijne herinneringen op te halen, maar ook aandacht te besteden aan aangrijpende perioden uit de geschiedenis.

Voor ons cultuurbeleid hebben we een viertal ambities als uitgangspunt: spraakmakende hoofdstad van Drenthe, kinderen en jongeren groeien op met cultuur, een gevarieerd cultureel aanbod voor alle inwoners, en kunst & cultuur beter inzetten bij het realiseren van maatschappelijke en economische doelen. Hierbij wordt gestreefd naar het meer betrekken van inwoners bij het erfgoed van Assen.

Omdat we niet alles kunnen bewaren ligt de nadruk steeds vaker op persoonlijke verhalen om historische gebouwen of objecten betekenis te geven. Kunst en cultuur zijn geschikte leidraden om vooral historische verhalen en voorwerpen een podium te geven, bijvoorbeeld met tentoonstellingen of voorstellingen. Historische locaties in de stad zijn daarvoor geschikt als decor, een aantal culturele voorzieningen is zelfs gehuisvest in monumentale panden. Onze financiële steun aan cultuurinstellingen is een belangrijke basis voor erfgoedbeleid. Met deze ondersteuning zijn organisaties namelijk in staat het verleden van Assen te ontsluiten en presenteren voor een breed publiek. Dit biedt kansen om jonge generaties te betrekken bij het verleden van Assen, maar ook inwoners voor wie het huidige aanbod aan erfgoed niet genoeg aanspreekt of niet toegankelijk is. Het Drents Archief bijvoorbeeld presenteert onderbelichte periodes uit de geschiedenis en zet hedendaagse, aansprekende presentatietechnieken in.

Stedenbouw

We werken aan het Assen van morgen. Dit brengt uitdagingen met zich mee: er worden gebouwen veranderd of gesloopt, wijken gaan op de schop en de stad breidt verder uit ten koste van het buitengebied. Niet alles kan bewaard worden, maar tegelijkertijd ontstaan er door nieuwe plannen ook kansen om erfgoed weer een plek terug te geven. Bijvoorbeeld door een moderne aanbouw te slopen en een historisch pand terug te brengen naar zijn oorspronkelijke staat. Een ander voorbeeld is het transformeren van de binnenstad van Assen, waar we werken aan een onderscheidend publiekshart. Eén van de doelstellingen is het verfraaien van het straatbeeld door historische gevels en winketalages meer zichtbaar te maken. Het winkelhart krijgt daarmee een deel van haar oorspronkelijke karakter terug.

Het gaat niet alleen om het beschermen van erfgoed, maar ook om het een passende plek te geven in het Assen van morgen. Een voorbeeld is het huidige project Stadskwartier waar de belangrijkste opgave het realiseren van honderden nieuwe woningen is. Bij één van de deelgebieden, het Havenkwartier, wordt momenteel gezocht naar een passende bestemming voor een voormalige graansilo. Door het gebouw te betrekken bij de ontwikkeling van de woonwijk krijgt industrieel erfgoed een plek naast nieuwe woningen. Een ander voorbeeld is de Rolderstraat, waar sporen van het Joodse verleden te vinden zijn. De transformatie naar aantrekkelijke woonstraat biedt kansen om dat erfgoed daarin een passende plek te geven.

Bij een beschermd stadsgezicht voorkomen strengere welstandseisen en de beschermende bepalingen van het bestemmingsplan de aantasting van de omgeving van een beschermd monument. Voor erfgoed dat daar buiten valt, zoals bovengenoemde twee voorbeelden, vraagt dat om maatwerk. Om de meerwaarde van erfgoed te kunnen beoordelen is het daarom nodig afwegingen te maken, zoals wat wel of niet de moeite van het behouden waard is en hoe gebouwd erfgoed behouden kan blijven door er een nieuwe bestemming aan te geven. Dit vraagt in een vroegtijdig stadium om deskundig advies.

Landschap

Het Drentse landschap is de rode draad in de ontstaansgeschiedenis van Assen. Het laat zien hoe onlosmakelijk Assen verbonden is met Drenthe en de Drentse geschiedenis. Landgoederen, parken en

historische tuinen zijn een aansprekend onderdeel van Assen. Karakteristiek zijn de vele monumentale woonhuizen die deel uit maken van het groene erfgoed. Net als de oude boerenerven in het buitengebied zijn ze een erfenis van het in cultuur brengen van het landschap. Vooral het Asserbos spreekt tot de verbeelding, als één van de oudste bossen van Nederland. Het speelde een belangrijke rol in de ontstaansgeschiedenis van Assen en is nu geliefd als wandelgebied. Via wandel- en fietsroutes is het groene erfgoed verbonden met het aangrenzende Nationaal Park Drentsche Aa.

Veel historische tuinen en parken zijn opengesteld voor het publiek. Groene erfgoed kan zo op een laagdrempelige manier worden beleefd, wat bijdraagt aan het stimuleren van een prettige en gezonde leefomgeving. De gemeente is eigenaar van historisch groen en doet het onderhoud in eigen beheer of besteedt het uit. Landgoed Valkenstijn is een voorbeeld van erfgoed waar vrijwilligers al tientallen jaren bij betrokken zijn. Het is begonnen als buurtinitiatief en uitgroeid tot inwonersparticipatie. Soms is niet meer duidelijk te onderscheiden hoe een gebied van oudsher is ingericht en aangeplant. In dat geval komt een restauratie in beeld, zoals onlangs bij de historische tuin van de Assense tuinarchitect Roodbaard waarbij de romantische stijl met ronde vormen en slingerpaden hersteld is.

Uitdagingen zijn er met name in het buitengebied. Als gevolg van woningbouw, de aanleg van infrastructuur en de intensivering in de landbouwsector is het landschap sterk veranderd. Behoud van het historische cultuurlandschap is daarmee onder druk komen te staan. De opwekking van grootschalige energie in het buitengebied, zoals zonneparken, is een nieuwe uitdaging. Aan de andere kant komt er steeds meer aandacht voor het herstel van landschapselementen die thuishoren in het Drentse cultuurlandschap, met name in het nationaal park Drentsche Aa.

Het dorp Loon ligt in het nationaal park Drentsche Aa. Het is een goed voorbeeld van een karakteristiek Drents dorp.

Economie

Erfgoed trekt bezoekers en is daarmee belangrijk voor de economische ontwikkeling van Assen. Dit leidt er ook toe dat toerisme een sterke motivatie is voor het behoud van erfgoed. Historische gebouwen of evenementen genereren inkomsten uit toerisme en versterken daarmee de economie van een gemeente. Erfgoed is dan ook één van de dragers van onze ambities op het gebied van stadsmarketing en vrijetijdseconomie. Die hebben onder meer als doel om samen met de vrijetijdsector te werken aan een herkenbaar profiel van Assen. Een profiel dat recht doet aan al het moois dat Assen en haar omgeving te bieden hebben, en waarin erfgoed een belangrijke rol speelt. Dit profiel gaat de sector actief uitdragen en gebruiken in de marketing en de promotie van Assen.

Bezoekers zorgen voor dynamiek in een plaats, voor inkomsten en een gevoel van trots. Hoe beter erfgoed beleefd kan worden hoe groter het bezoekerspotentieel, en daarmee de toeristische meerwaarde van erfgoed. Assen staat weliswaar niet bekend om een roemrucht verleden, maar sporen uit het verleden zijn wel op veel plekken en manieren beleefbaar. Het Drents Museum bijvoorbeeld trekt met haar historische collectie grote aantallen bezoekers uit binnen- en buitenland. Rondom Assen liggen enkele belangrijke erfgoedlocaties die landelijk bekend zijn, zoals de Koloniën van Weldadigheid in Veenhuizen en Herinneringscentrum kamp Westerbork. Via fiets- en wandelnetwerken zijn deze locaties fysiek verbonden met Assen, maar ook in de persoonlijke verhalen ligt er een verbinding met Assen en haar inwoners.

Erfgoed heeft nog een andere economische betekenis. Het draagt ook bij aan de werkgelegenheid. Niet alleen bestedingen door bezoekers zorgen voor inkomsten en banen, ook het beheer en onderhoud van erfgoed zelf. In de erfgoedsector is vraag naar vakmensen met kennis van bijvoorbeeld restauratietechnieken of het digitaliseren van collecties. Een verbreding van de samenwerking tussen bedrijven en vakopleidingen in Assen biedt met name perspectief voor jongeren.

Duurzaamheid

Samen met inwoners, ondernemers, organisaties en overheden werken we in Assen aan het verlagen van het energieverbruik en de overstap naar duurzame energiebronnen. Daarvoor gaan we op zoek naar andere manieren om woningen en gebouwen te verwarmen. Ook wordt gekeken waar plek is om grootschalig hernieuwbare energie op te wekken. Deze ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor onder meer een beschermd stadsgezicht of historisch cultuurlandschap. Bij zonneparken die zijn ontwikkeld, of nog in ontwikkeling zijn, nemen we een zorgvuldige stedenbouwkundige of landschappelijke inpassing al mee als belangrijke eis.

Gebouwd erfgoed wordt toekomstbestendiger wanneer het verduurzaamd wordt. Niet alleen wordt daarmee het leefklimaat verbeterd en dalen de energielasten, ook ontstaan er kansen voor het rendabel exploiteren van historische waardevolle gebouwen. De energietransitie stelt eigenaren van monumenten echter wel voor extra uitdagingen. De energietransitie kan alleen slagen als onze inwoners er ook aan mee kunnen doen. We gaan daarom door met de financiële ondersteuning en ontzorging van inwoners zodat de energietransitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Tegenwoordig is daarin veel meer mogelijk door nieuwe technieken, met minder ingrijpende gevolgen voor een historisch interieur of buitenzijde van een monument. Daar waar daken niet geschikt zijn voor energieopwekking, zoals bij monumenten, stimuleren we al andere mogelijkheden.

Onder duurzaamheid vallen ook uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie en herstel van biodiversiteit. Het terugbrengen van oude waterlopen om water langer vast te houden in tijden van

droogte stimuleert het herstel van historische cultuurlandschappen, waar meanderende beken en kleine akkers onderdeel van zijn. Aan de oostrand van Assen, in het overloopgebied van Nationaal park Drentsche Aa zijn daarvan goede voorbeelden te vinden. Dit draagt bij aan de terugkeer van planten en dieren die zich weer thuis voelen omdat ze eeuwenlang onderdeel hebben uitgemaakt van het landschap in en rond Assen.

Belangrijke aanknopingspunten

- Historische evenementen en activiteiten kunnen binnen het kunst- en cultuuraanbod verder ontwikkeld worden.
- Erfgoed biedt inspiratie bij de ontwikkeling van de openbare ruimte en leefomgeving, maar dit vereist wel extra inspanningen van projectontwikkelaars, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen.
- Door het herstel van historische landschapselementen te stimuleren, bijvoorbeeld bij energie- of klimaatprojecten, wordt bijgedragen aan het herstel van cultuurlandschappen.
- De maatschappij is voortdurend in ontwikkeling. Nieuwe inzichten maken dat we anders aankijken tegen erfgoed. Vergeten of pijnlijke periodes uit het verleden worden bespreekbaar gemaakt via bijvoorbeeld literatuur, films of exposities.
- Vrijwilligers bij onder meer een museum of historische vereniging zorgen dat het Asser erfgoed voor een breed publiek toegankelijk blijft.
- Het erfgoed van Assen is een inspiratiebron voor recreatieve en toeristische voorzieningen waar inwoners en bezoekers gebruik van maken.
- Het verduurzamen van gebouwd erfgoed vraagt om maatwerk, maar levert een belangrijke bijdrage aan zowel de energietransitie als de instandhouding van erfgoed.
- Het herstel van historische landschapselementen kan worden gecombineerd met actuele opgaven in het landelijk gebied als: kringlooplandbouw, klimaatadaptatie en vergroting biodiversiteit.

Een voormalige verzorgingsflat met winkels aan de noordzijde van de Brink. Het pand is gebouwd in de Wederopbouwperiode en een voorbeeld van de modernisering van Drenthe.

4 Visie

In de vorige hoofdstukken hebben we toegelicht waarom we deze visie ontwikkelen, waar we samenwerkingskansen zien en koppelingen met andere beleidsthema's. In dit hoofdstuk werken we dat verder uit door aan de hand van ambities te benoemen waar we de komende jaren op in willen zetten.

Als basis nemen we onze omgevingsvisie. Die visie beschrijft de maatschappelijke opgave en de te beschermen kernkwaliteiten van een gemeente of provincie. Het is het resultaat van een uitvoerig participatietraject met inwoners, ondernemers en organisaties. Erfgoed is één van de thema's waarover in dat traject van gedachten is gewisseld.

Van omgevingsvisie naar een visie op erfgoed

In onze omgevingsvisie (2021) met de titel *Assen nog mooier* schetsen we hoe Assen er in 2040 uit moet komen te zien. De omgevingsvisie beschrijft de eigenschappen die Assen aantrekkelijk maken: het groene karakter, de onderlinge betrokkenheid en de dynamiek als hoofdstad. Deze zogenoemde kernkwaliteiten zijn samengevat met de term *Ontspannen stedelijkheid*. Ontspannen stedelijkheid verenigt het beste van twee werelden. Een bruisende stad met alle voorzieningen die je mag verwachten, zonder de nadelen die zich voordoen als het te groot, te druk en te veel wordt.

In de zoektocht naar nieuwe ruimte koesteren we de bestaande stad. Het versterken van de bestaande stadsstructuur en haar kwaliteiten staat op één bij de ontwikkeling van Assen. Denk hierbij aan de groen- en natuurstructuren, de binnenstad, de cultuurhistorie, het culturele aanbod, de zorg- en onderwijsvoorzieningen en het buitengebied. Dit gaan we de komende jaren versterken door Assen groener te maken, verbindingen tussen inwoners te versterken en versleten plekken in de gemeente te herstellen of een nieuwe invulling te geven.

Het integrale karakter van de omgevingsvisie maakt het een geschikt vertrekpunt voor ons erfgoedbeleid. We werken onze visie op erfgoed hieronder verder uit aan de hand van de drie richtingen uit de omgevingsvisie: de groene, dynamische en verbonden stad. Het woord stad vertalen we in deze visie naar gemeente omdat ons erfgoed ook betrekking heeft op de dorpen, buurtschappen en het landschap rondom de stad Assen. In elke paragraaf herhalen we kort wat er in onze omgevingsvisie staat. Vervolgens werken we dat verder uit met een aantal ambities als het op erfgoed aankomt.

Erfgoed in een groene gemeente

Wat staat er in onze omgevingsvisie?

Groen en natuur bepalen de identiteit van Assen. In 2040 begint de groene ervaring bij de voordeur. Een sterke interactie tussen de stedelijke kern en het groen draagt bij aan de belevingswaarde en het welbevinden van mensen. Inwoners van Assen kunnen het groen iedere dag op geheel eigen wijze beleven. Net als wegen en fietspaden zorgen groenstructuren, zoals parken, natuurgebieden en lanen, voor een betere onderlinge verbondenheid in de gemeente. Groen zorgt ervoor dat het buitengebied, de woonwijken en de binnenstad beter op elkaar op elkaar zijn aangesloten.

Wat zijn onze ambities bij erfgoedbeleid?

- **Inwoners en toeristen ervaren Assen als een aantrekkelijk samenspel van monumentale gebouwen en historische tuinen, parken en landschappen.** Historisch openbaar groen biedt laagdrempelige plekken voor ontmoeting, waar regelmatig culturele activiteiten worden georganiseerd en waar inwoners van genieten. Een goed onderhouden netwerk van routes verbindt het groene erfgoed in de stad met het Drentse landschap.
- **Er is evenveel aandacht voor het behoud en beheer van groen erfgoed als voor dat van gebouwd erfgoed.** Bij het beheer en onderhoud van openbare tuinen, parken en historische landgoederen zijn de cultuurhistorische waarden in kaart gebracht en bekend. Waar mogelijk zijn historische elementen gerestaureerd en onderdeel van gebiedsvisies. Initiatieven voor het herstel van historische tuin- en landschapselementen worden gestimuleerd.
- **We leveren een bijdrage aan een toekomstbestendig erfgoed door kansen op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie te benutten.** De behoefte van eigenaren bij het verduurzamen van hun monument willen we beter in beeld krijgen. Energieopwekking in het buitengebied wordt waar mogelijk gecombineerd met het herstel van historische landschapselementen. Waar klimaatmaatregelen nodig zijn brengen we ook oplossingen in beeld die helpen bij het herstel van historische parken, landgoederen en cultuurlandschappen.

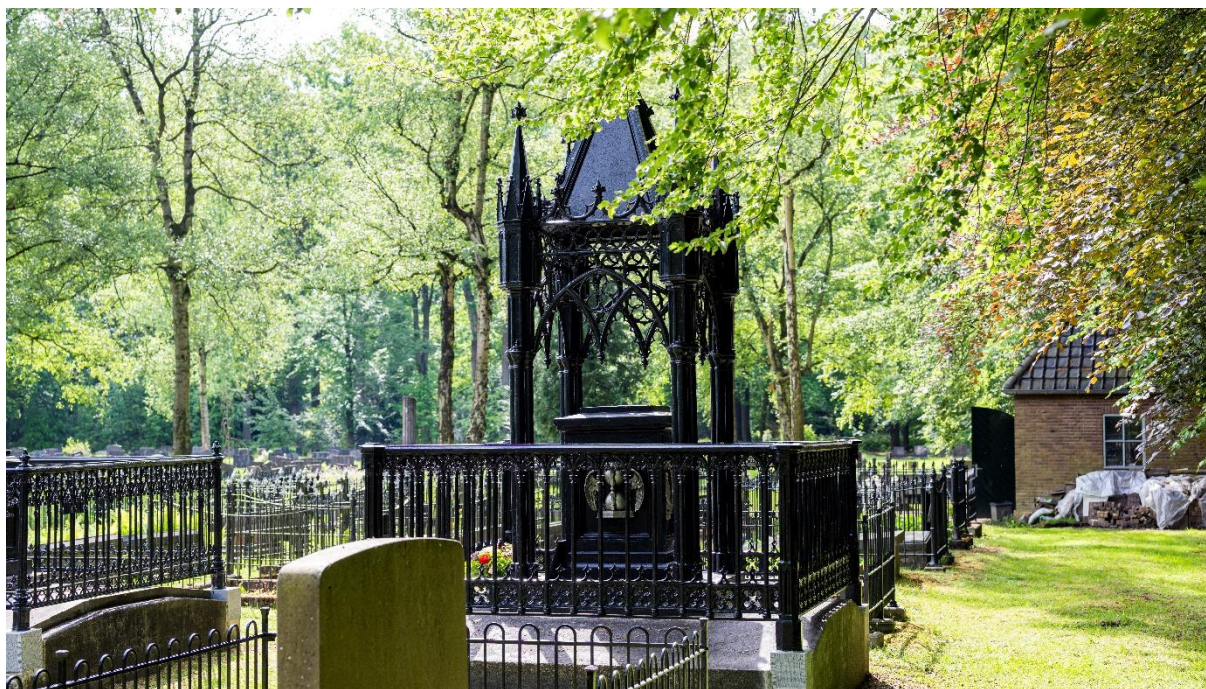
Erfgoed in een dynamische gemeente

Wat staat er in onze omgevingsvisie?

Volgens de omgevingsvisie hoeven de inwoners van Assen niet naar een andere gemeente voor hun belangrijkste aankopen, zorg, sport, onderwijs of cultuur. De belangrijkste basisvoorzieningen vinden inwoners in de wijken. Voor de meer speciale aankopen of bezoeken kunnen ze terecht in de binnenstad. Daarmee vervult Assen een sterke regiofunctie. Mensen komen naar Assen om er te wonen, te werken, te winkelen, te recreëren en culturele activiteiten te ondernemen. Bij een dynamische hoofdstad hoort daarom een levendige binnenstad. Een compacte plek waarin de publiekstrekkende functies zijn geconcentreerd en waar cultuurhistorische kwaliteiten tot uiting komen.

Wat zijn onze ambities bij erfgoedbeleid?

- **Erfgoed krijgt een prominente rol als inspiratiebron en aanjager voor de ontwikkeling van Assen.** De kern van het beschermen en ontwikkelen van erfgoed verschuift daarbij naar een meer omgevingsgerichte benadering. Aanvullend onderzoek naar erfgoedwaarden wordt waar nodig uitgevoerd zonder daarbij te veel willen reguleren. Eigenaren van erfgoed en de erfgoedsector betrekken we vaker bij nieuwe plannen.
- **Erfgoed kan in Assen overal en op een laagdrempelige manier beleefd worden.** De nadruk ligt op een aansprekend aanbod voor al onze inwoners, verspreid over de wijken en dorpen in de gemeente. Inwoners krijgen daarbij de kans hun creativiteit in te zetten en vanuit de gemeente ondersteuning te krijgen bij nieuwe initiatieven. Met nieuwe presentatietechnieken en het digitaliseren van erfgoed informatie wordt een groter publiek bereikt.
- **We gaan op zoek naar nieuw, aansprekend erfgoed dat representatief is voor Assen.** Hierbij gaat in het bijzonder de aandacht uit naar erfgoed van na de wederopbouwperiode (1965 en jonger). Tegelijkertijd brengen we onderbelicht erfgoed onder de aandacht. Daarbij gaat het niet alleen om gebouwen maar vooral ook om interieurs, voorwerpen en verhalen. Deskundigen betrekken we bij het beoordelen van nieuw erfgoed en keuzes leggen we voor aan de samenleving.

Op de in 1823 opengestelde Noorderbegraafplaats staan ijzeren grafmonumenten die uniek zijn in Nederland. Vrijwilligers zorgen tegenwoordig voor het beheer en onderhoud.

Erfgoed in een verbonden gemeente

Wat staat er in onze omgevingsvisie?

In een verbonden gemeente doet iedereen mee. Een verbonden gemeente heeft sterke wijken en dorpen. Mensen in een verbonden gemeente gaan graag naar buiten. Om te bewegen, te spelen, te sporten maar ook om andere mensen te ontmoeten. Assen is en blijft een overzichtelijke gemeente. Woonwijken, het buitengebied en de binnenstad zijn goed verbonden. Met comfortabele, veilige en liefst groene aantrekkelijke wandel- en fietsroutes. De verbondenheid van Assen blijft niet beperkt tot binnen de gemeentegrenzen. Als hoofdstad van Drenthe en als stedelijke kern in de regio Groningen-Assen zijn we fysiek, sociaal en bestuurlijk verweven met onze nabije en bredere omgeving in Noord-Nederland en daarbuiten.

Wat zijn onze ambities bij erfgoedbeleid?

- **De gemeente is een toegankelijke samenwerkingspartner voor iedereen die zich wil inzetten voor het erfgoed van Assen.** Inwoners, organisaties en ondernemers kunnen vertrouwen op een gemeente die erfgoed meer prioriteit gaat geven. We brengen de staat van het erfgoed in Assen in beeld zodat we beter kunnen inspelen op uitdagingen en kansen. Vernieuwende plannen en projecten, zowel wat inhoud als presentatie betreft, worden aangemoedigd.
- **Inwoners en toeristen voelen zich welkom in een gemeente die trots is op haar erfgoed.** Tentoonstellingen of voorstellingen zijn voor iedereen toegankelijk, ongeacht achtergrond, beperking of inkomen. Initiatieven om een breder publiek te bereiken worden gestimuleerd. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar jongeren. Nieuwe inwoners laten we kennismaken met het erfgoed van Assen.
- **De bescherming en ontwikkeling van het erfgoed van Assen wordt in een bredere, regionale context opgepakt en versterkt.** Kennis en kunde van andere erfgoedpartijen benutten we waar mogelijk. We breiden daarvoor ons lokale en regionale netwerk verder uit en zorgen dat we als gemeente vaker zichtbaar zijn. We nemen daarin een rol die past bij een provinciehoofdstad.

Landgoed Overcingel wordt tegenwoordig beheerd door Het Drentse Landschap. Het woonhuis wordt in 2023 gerestaureerd, gedeeltelijk herbestemd en verduurzaamd.

5 Actieplan

Het actieplan is de doorvertaling van onze ambities. Het plan benoemt de acties die volgens ons uitgevoerd moeten worden om een krachtiger erfgoedbeleid te ontwikkelen. Voor de meeste acties geldt dat de kaders nog afgestemd moeten worden, al dan niet in een participatietraject.

Afhankelijk van de resultaten en nieuwe ontwikkelingen kunnen wijzigingen en/of uitbreidingen van het actieplan nodig of wenselijk zijn. Daar waar acties in de praktijk schuren met ambities ten aanzien van andere opgaven, proberen we in gezamenlijkheid tot goede afwegingen te komen. Het belangrijkste voor nu is dat we met deze visie en vooral dit actieplan aan de slag gaan.

Toelichting op de uitvoering

Wettelijk kader

Voor slagvaardig erfgoedbeleid brengen we ons wettelijk kader op orde. Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor de zogeheten zorgplicht voor erfgoed, waaronder gebouwen met een monumentale status. Dit houdt in dat de gemeente in de meeste gevallen de beslissing op een vergunningaanvraag neemt en vrijwel altijd bevoegd gezag is voor de handhaving van regels.

De omgang met het erfgoed in de leefomgeving wordt vanaf 1 januari 2024 geregeld in de Omgevingswet. Met deze wet wordt een zorgvuldige omgang met het erfgoed in de fysieke leefomgeving geborgd. Een belangrijk verschil met de huidige wetgeving is dat de wettelijke taak ten aanzien van monumentenzorg wordt uitgebreid met de omgeving van het monument. Dit borgt onder meer een betere integratie van gebouwd erfgoed met historisch groen. Met behulp van één digitaal Omgevingsloket zien initiatiefnemers – zoals aannemers, ondernemers, overheden en omwonenden – straks snel wat er mag in de leefomgeving. De Omgevingswet borgt dan ook een samenhangende aanpak van de leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en een naar verwachting efficiëntere besluitvorming.

Ambtelijke capaciteit

Voldoende ambtelijke capaciteit is nodig om de regierol op te pakken en te zorgen dat het actieplan wordt uitgevoerd. We hebben al geconstateerd dat we als gemeente meer moeten investeren om erfgoedbeleid ook goed te kunnen ontwikkelen. Om daar mee aan de slag te gaan regelen we in de eerste plaats ambtelijke capaciteit en ten tweede financiële middelen. Die laatste zijn nodig om de samenwerking met anderen te organiseren, de koppeling met andere beleidsvraagstukken te versterken en kansen te benutten.

Participatie

Een derde belangrijk onderdeel bij de uitvoering is de samenwerking met inwoners, de erfgoedsector en andere overheden. Participatie is al een integraal onderdeel van hoe we werken in Assen. Met onze *Visie op inwonersparticipatie* (2021) hebben we een geschikt instrument om kennis en ervaring, creativiteit en organisatiekracht van andere partijen te benutten bij het maken van de beste keuzes voor de uitvoering van het actieplan. In gezamenlijkheid kunnen we zo de inzet van aansprekende participatievormen bepalen.

Opbouw van het actieplan

Het actieplan bestaat uit een tweetal onderdelen: een basis- en een plusprogramma. In het basisprogramma zitten de acties die we als eerste willen uitvoeren voor ons erfgoedbeleid. Dit programma is aanvullend op wat momenteel wordt uitgevoerd aan taken, zoals: het ontwikkelen van gebiedsvisies, het toetsen en afhandelen van bouwaanvragen, het deelnemen aan overleggen of het herbestemmen van monumenten.

Met het plusprogramma willen we erfgoed een nog prominentere rol geven in ons beleid. Dit gaat om acties die niet samenhangen met wettelijke taken, maar vooral potentie hebben om de verbindende kracht van erfgoed meer te benutten. We zien met name bij dit programma ruimte om samen met inwoners en organisaties in gesprek te gaan en kansen te verkennen.

Basisprogramma

Versterken ambtelijke formatie	Door het versterken en uitbreiden van onze organisatie regelen we de nodige capaciteit voor beleid- en uitvoeringstaken en cultuurhistorische expertise.
Werkbudget	Door inzet van eigen middelen wordt het eenvoudiger om o.a. extra kennis in te huren, bijeenkomsten te faciliteren en te experimenteren met kleine projecten.
Ontwikkelen erfgoedagenda	Door een erfgoedagenda voor verschillende beleidsthema's op te stellen worden koppelkansen met andere beleidsopgaven in beeld gebracht.
Actualiseren wet- en regelgeving	Door het actualiseren van de gemeentelijke regelgeving voor erfgoed, zoals nota's en verordeningen, ligt er een goede basis voor het beschermen van erfgoed.
Verbeteren informatievoorziening	Door het digitaal ontsluiten van informatie op het gebied van erfgoedbeleid, erfgoedbehoud en -ontwikkeling, helpen we inwoners en organisaties op weg.

Plusprogramma

Inventarisatie nieuw erfgoed	Door het aanwijzen van gebouwen uit de naoorlogse periode, specifiek gericht op de architectuur en stedenbouwkundige visies uit de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw, voorkomen we dat jong erfgoed verloren gaat.
Inventarisatie staat van het erfgoed	Door de staat van erfgoed (roerend, onroerend en immaterieel) in beeld te brengen ontstaat een beter overzicht van wat nodig is als het gaat om behoud en ontwikkeling.
Erfgoedfonds lokale initiatieven	Door initiatieven te ondersteunen bij plannen die het erfgoed van Assen zichtbaar, toegankelijk en/of beleefbaar maken wordt erfgoed voor een breed publiek aantrekkelijk.
Inventarisatie groen erfgoed	Door potentie van historisch waardevol groen, zoals tuinen, parken en cultuurlandschappen, in kaart te brengen ontstaat een beter beeld van de beheers- en ontwikkelmogelijkheden.
Ondersteunen inzet vrijwilligers	Door lokale verenigingen, organisaties en scholen te ondersteunen bij het werven en behouden van vrijwilligers versterken we de rol van erfgoed als sociale schakel.
Stimuleren erfgoededucatie	Door educatieve programma's, projecten en activiteiten voor scholen te stimuleren, worden kinderen en jongeren meer betrokken bij het erfgoed van Assen.
Kennismaking inwoners met erfgoed	Door het erfgoed van Assen te introduceren voor nieuwe inwoners, betrekken we hen meer bij de kwaliteiten van hun nieuwe woonplaats.

Gemeente Assen

Mei 2023, Gemeente Assen

info@assen.nl

140592

www.assen.nl